

Әдебиятлар

1. Мирзиёев Ш.М. Хәр бир басшының хызметин критикалық таллаў, қатаң тәртип хәм жеке жуўапкершилик күнделикли норма болыўы тийис. -Т.: «Ўзбекистон», 2017. 104-б.
2. «2017-2021-жылларда Ўзбекстан Республикасын және де раўажландырыўдың бес баслы бағдарлары бойынша Хәрәкетлер стратегиясы». -Т.: 7.02.2017, ПФ-4947-санлы Пәрманы.
3. Асқаров М., Хайтбоев М., Нишонов М. Педагогика. Дарслик. -Т.: «Талкин», 2008, 289-б.
4. Ирматов Х., Абдуллаев Ш. Педагогика назарияси. Дарслик. -Т.: «Фан ва психология», 2008. 288-б.
5. Саидахмедов Н. Янги педагогик технологиялар. Ўқув қўлланма. -Т.: «Молия», 2003. 188-б.

РЕЗЮМЕ

Ушбу мақолада педагог ходимларни яна ҳам сифатли тайёрлаш, замонавий таълимни ривожлантиришнинг илғор тенденциялари, ўқитиш жараёнини технологик талаб даражасига қўтариш масаласи сўз этилади. Бундай даража таълим сифатининг ишончли исботи эканлиги тўғрисида хулосалар чиқарилган.

РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются вопросы качества и эффективности подготовки педагогических кадров. Анализируются ведущие тенденции развития современного образования и подчёркивается важность внедрения в образовательный процесс инновационных технологий, являющихся главным условием гарантированного получения качественного образовательного результата.

SUMMARY

The article deals with the quality and effectiveness of teachers' training. The leading trends in the development of modern education are analyzed and it is emphasized the importance of introducing innovative technologies into the educational process, which are the main condition for ensuring high-quality educational results.

ТӘЛИМДЕ ИННОВАЦИЯНЫҢ ХӘМ ИНТЕГРАЦИЯНЫҢ ӘХМИЙЕТИ

С.Сайтбекова – педагогика илимлериниң кандидаты, доцент

Н.Уснатдинова – магистрант

Әжсинияз атындағы Нөкис мәмлекетлик педагогикалық институты

Таянч сўзлар: мактабгача таълим, бошланғич таълим, инновация, интеграция, педагогик технология, жараён.

Ключевые слова: дошкольное образование, начальное образование, инновации, интеграция, педагогические технологии, процесс.

Key words: preprimary education, primary education, innovation, integration, pedagogical technologies, process.

Хәзирги заман талаплары тийкарында баслаўыш тәлимди шөлкемлестириў процесси, оның сапасын хәм нәтийжелилигин арттырыў, баслаўыш класс оқыўшыларын оқытыў хәм тәрбиялаў жөнелисиниң педагогикалық-психологиялық тийкарларын жетилистириў ушын арналған бир қатар илимий изертлеўлер, педагогикалық теориялар хәзирги ўақытта сондай дәрежеде раўажланған, олар дәстүрли тәлим түринен жас әўладты ылайықлы қәлиплестириў хәм раўажланыўын тәмийнлеўши оқытыў хәм тәрбиялаў жөнелисин шөлкемлестириўде пайдаланыўдың толық имканын береді.

Оқытыўдың мазмұны баслаўыш пәнлер бойынша көрсетилген билим бағдарлары менен анықланады. Тәлим бағдарлары бойынша мазмұнның тийкарын анықлаўшы көрсеткишлер баслаўыш билимлендириў Мәмлекетлик стандартларында берилген, оларда мектепке шекемги тәлим жөнелислери арасындағы үзликсизлик, предметлердиң өз ара байланысы гуманизм хәм миллий өзгешелик принципери сәўленген. Мектепке шекемги тәлим процесси “Мектепке шекемги тәлимге мәмлекетлик талаплар” тийкарында шөлкемлестириледи. Ал, баслаўыш тәлим мектепке шекемги тәлим менен үзликсиз байланыста болған халда тәлимнің келеси басқышларына негиз салыўды өзине ўазыйпа етип алады [1:26].

Мектепке шекемги жастағы балаларға берилетуғын тәлим мазмұны мәмлекетлик талапларында үш бағдарда белгиленген, сондай-ақ, олардың хәммеси мәмлекетлик хужжетлер сыпатында қарастырылады. Бұл жастағы балалар сөйлеўин хәм ойлаўын раўажландырыўдағы тәлимлик бағдар балалардың оқыўға қызығыўын қәлиплестириўге салмақлы үлес қосады. Мектепке шекемги жастағы балалардың ойлаўын раўажландырыў дәслепки математикалық елеслетиўлерди системалы арттырып барыў арқалы әмелге асырылады. Бунда математикалық елеслетиўлер этираптағы нәрсе хәм бұйымларды санаў, салыстырыў, өлшемлерин салыстырыў, орнын хәм жайласыўын анықлаў, геометриялық формаларды парыклаў арқалы әмелге асырылып, баланың жасына сай раўажланыўын тәмийнлейди.

Дәслепки математикалық елеслетиўдиң үзликсиз раўажланыўы баланың ойланыўын раўажландырыў менен бир қатарда баслаўыш классларда оның логикалық ойлаўды ийелеп барыўын тәмийнлейди.

Басланғыш тәлимде оқытыў тийкарынан образлы ойлаўды логикалық ойлаўдың нышанасы сыпатында синдириў арқалы әмелге асырылады.

Жазыў баслаўыш тәлимде баянлаў, информациялық елеслетиў формасында бериледи, ол мектепке шекемги тәлим жөнелисинде ийеленген билимлерди тастыйықлаўшы, системаластырыўшы хәм кеңейтиўши ролин де атқарады. Баслаўыш тәлимнен күтилетуғын нәтийжелер, әлбетте, сабақлықлар, оқыў қолланбалар, методикалық көрсетпелерге байланыслы болып, ал олар басланғыш тәлим концепциясы хәм оны шөлкемлестириўде принципи, идеялары, баслаўыш тәлимди шөлкемлестириў методлары хәм усылларында, инновациялық идеялар, хәзирги заман педагогикалық хәм информациялық технологиялар, жаңа әўлад оқытыў қураллары тийкарында жаратылады. Бирақ, бұл процессте баслаўыш класс муғаллиминиң ролин айрықша атап көрсетиў орынлы. Баслаўыш класслар муғаллими мағанасы хәм қәсийети бойынша жоқары класс муғаллимлеринен өзгеше тәреплерине ийе болады.

Муғаллимнің шет тиллерди өзлестирип алыўы, оның жаңа әўлад оқытыў қуралларын, алдыңғы шет ел тәжирийбелерин, педагогикалық хәм информациялық технологияларды оқыў процесинде қолланыў, кең көзқарас–муғаллимнің бұл әхмийетли сыпатлары оқыўшыға дурыс тәсир көрсетиўге имкан береді.

Баслаўыш тәлимде инновация киритиўдиң ўазыйпасы пүткил тәлим саласында өткерилетуғын реформалардың маңызын, мазмұнын хәм формаларын жетилистириўге бағдарланады. Илимий-техникалық процесстиң факторлары, бизиң жәмийетимизди демократияластырыў, информациялаў тараўларының кеңейиўи баланың жеке сыпатларына унамлы тәсир етеди, атап айтқанда, епшиллин, пикирлеўин хәм ойлаўын, ақылй өзгешеликлерин раўажландырады. Хәзирги заман билимлендириўиниң баслы ўазыйпасы баланың билим алыўдағы талабын қанаатландырыўдан да ибарат.

Биринши Президентимиздиң айтқанындай: “Шахстың раўажланыўы дегенде биз, биринши нәўбетте, жоқары саналы, еркин пикирлеўши, өзиниң минез-құлқы менен басқалар ушын өрнек болатуғын, зыялы инсанларды түсинемиз” [2].

Тәлим системасы хәм мектептиң алдына хәр тәреплеме раўажланған шахсты тәрбиялаў максети қойылған. Баслаўыш билимлендириў системасына киритилип атырған жаңаланыўлар оның мазмұнын, ме-

тодлары курамын қайта қарап шығыўды ҳәм беккем-леўди талап етеди. Хәзирги күнде қолланылып жүрген модуль системасы, рейтинг баҳалаў, педагогикалық технология, тест сынаўлары усылар қатарына киреди.

Хәзирги оқыўшы кең көзқарасқа ийе болыўы, өз пикирине ийе, ерки беккем, қысқаша айтқанда жоқары интеллектуал күшке ийе болыўы керек. Буның ушын системаға инновацияны енгизиў зәрүр. Дәслеп интеграция түсинигиниң мазмунын қарап өтемиз. Интеграция психологиялық-педагогикалық көзқарастан социал тараўға қалеген жаңалықты тез енгизиў ҳәм тәлим процесин жеделлестириўши социал-психологиялық аспект болып табылады.

Инновация жумыс процесинде хәр қыйлы социаллық-психологиялық тосықларды жеңип өтиў ушын шаражат жаратады. Бул процессте өз мақсетлери, ўазыйпалары ҳәм қызығыўшылықлары хәр қыйлы болған социал топарлар қатнасады. Мотивация характериниң типлери де инновациялық искерлик мазмуны ҳәм сапасына тәсир етеди. Буннан басқа, инновацияны енгизиў жөнелисинде шахстың руўхый-әдеп –икрамлық сыпатлары да белгили бир дәрежеде әҳмийетке ийе. Оқыўшылардың жаңалықларды қабыллаўшылыққа таярлығын қәлиплестириў, жаңалықларды қабыллаў уқыпшылығын арттырыў мақсетлери ушын оқытыў процесин жеделлестириўши социал-психологиялық методларды қолланыў керек. Бул методлардың мысалы сыпатында психологиялық тренинглер, ролли ойындар, исбилерменлик аукцион ойындарын көрсетип өтиў мүмкин.

Әдебиятлар

1. “2004-2009 yillarda maktab talimini rivojlantirishning davlat umum milliy dasturi” to’g’risida. O’zbekiston Prezidenti Farmoni. // “Ta’lim taraqqiyoti”, 2004, № 3, 26-b.
2. Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz-kelajak yo’q. -Toshkent: 1998.
3. Абдуллаева Б.С. Фаъллараро интеграциянинг долзарб муаммолари. // “Педагогик таълимни такомиллаштириш муаммолари” мавзусидаги Республика илмий-амалий конференцияси. -Тошкент: ТДПУ. 2008.

Бу мақолада мактабгача ва бошланғич таълимнинг ўзаро боғлиқлиги, таълим жараёнида инновация ва педагогик технологиялардан фойдаланиш орқали таълим самарадорлигини ошириш ҳақида айтилган.

РЕЗЮМЕ

РЕЗЮМЕ

В статье рассматривается значение интеграции дошкольного и начального образования, применение инноваций и педагогических технологий в процессе обучения для улучшения качества образования.

SUMMARY

In the article the author considers the importance of the integration of preprimary and primary education, using innovations and pedagogical technologies for improvement of the quality of education.

XX АСР БОШЛАРИДА ЎЗБЕКИСТОНДА МИЛЛИЙ МУСИҚИЙ ТАФАККУР ТАРАҚҚИЁТИ УНИНГ ЗАМОНАВИЙ ТАДРИЖИ КОНТЕКСТИДА

М.Ташпулатов – ассистент ўқитувчи
Самарқанд давлат университети

Таянч сўзлар: педагогика, анъана, санъат, консерватория, шашмаком, Брайль ёзуви.

Ключевые слова: педагогика, традиция, искусство, консерватория, шашмаком, писатель Брайль.

Key words: pedagogy, tradition, art, conservatory, shashmakom, writer Brail.

Истиклол йилларида миллий маънавий меросга бўлган юксак эътибор натижаси ўлароқ юртимизда мазкур жабҳада салмоқли ишлар амалга оширилди. Хусусан, асрий қадриятлар негизига қарор топган бой мусиқа меросимизнинг ўтмиш тақдирини идроклаш, тарихини чуқур ва холис ўрганиш масалалари янги босқичга кўтарилмоқда. Миллатнинг келажаги ҳисобланган ёш авлоднинг ҳар томонлама етук шахс бўлиб вояга етишишида, уларнинг таълим-тарбияси, маънавий камолоти масаласи давлат сиёсати даражасига кўтарилиб, бу йўлда қатор мақсадли ислохотлар амалга оширилмоқда. Бугунги кунда ўзбек халқининг миллий ўзлигини англаш жараёни жадаллашиши муносабати билан ёш авлоднинг маънавий-ахлоқий тарбиясининг аҳамияти сезиларли даражада ортиб бормоқда. Мустақиллик йилларида мамлакатимизда мусиқа санъатини ривожлантириш, фарзандларимиз мусиқий маданиятини оширишга қаратилган қатор дастур ва режалар амалга оширилмоқда. Бугунги кунда эркин ижод учун, миллий қадриятларимиз ва бой маънавиятимизни,

Тәлимди гуманизациялаўда бугинги күнде мектепке шекемги ҳәм баслаўыш билимлердиң мазмунын жетилистириў талап етиледі. Интеграцияның тийкаргы элементлери төмендегилерден ибарат:

- интеграция бир ўақытта еки характеристикаға ийе болады, бир тәрептен процесс, ал екінши тәрептен нәтијжени аңлатады;

- өз ара байланыслылық, бирге ислесиў, өз ара мүнәсибетлер факторлары интеграцияны тәмийинлеўши тийкаргы сыпатлар есапланады;

- интеграция – ол жаңа элементлерди бирлестириўди ҳәм илгеридеги элементлердиң тийкаргы қәсийетлерин өзгертиў барысы тийкарында олардың сапасын тәмийинлеўши процесс болып табылады;

- интеграция системаның тең салмақшылығын ҳәм оның раўажланыў механизмлерин анықлайды [3].

Бизиң бақлаўларымыз мектепке шекемги ҳәм баслаўыш тәлимлерде усы интеграцияға зәрүрликтин келип шығыўын көрсетеди. Олардың мазмунында интеграцияның тәмийинленбегенлиги бир қатар машқалаларды келтирип шығарады. Бул интеграция менен тәмийинлеў - социаллық турмыстың талабы. Мектепке шекемги ҳәм баслаўыш тәлимлерде интеграцияны тәмийинлеў Мәмлекетлик тәлим стандартларында белгиленген талаплардың шеңберинде әмелге асырылыўы керек. Интеграция процесси хәр қыйлы интерактив методларды ҳәм алдыңғы педагогикалық технологияларды қоллап- қуўатлаў имканын береді, бир қатар педагогикалық имканиятлардың жарыққа шығыўын, олардың бирин-бири толықтырыўын тәмийинлейди.

Әдебиятлар

1. “2004-2009 yillarda maktab talimini rivojlantirishning davlat umum milliy dasturi” to’g’risida. O’zbekiston Prezidenti Farmoni. // “Ta’lim taraqqiyoti”, 2004, № 3, 26-b.
2. Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz-kelajak yo’q. -Toshkent: 1998.
3. Абдуллаева Б.С. Фаъллараро интеграциянинг долзарб муаммолари. // “Педагогик таълимни такомиллаштириш муаммолари” мавзусидаги Республика илмий-амалий конференцияси. -Тошкент: ТДПУ. 2008.

Бу мақолада мактабгача ва бошланғич таълимнинг ўзаро боғлиқлиги, таълим жараёнида инновация ва педагогик технологиялардан фойдаланиш орқали таълим самарадорлигини ошириш ҳақида айтилган.

РЕЗЮМЕ

РЕЗЮМЕ

В статье рассматривается значение интеграции дошкольного и начального образования, применение инноваций и педагогических технологий в процессе обучения для улучшения качества образования.

SUMMARY

In the article the author considers the importance of the integration of preprimary and primary education, using innovations and pedagogical technologies for improvement of the quality of education.

XX АСР БОШЛАРИДА ЎЗБЕКИСТОНДА МИЛЛИЙ МУСИҚИЙ ТАФАККУР ТАРАҚҚИЁТИ УНИНГ ЗАМОНАВИЙ ТАДРИЖИ КОНТЕКСТИДА

М.Ташпулатов – ассистент ўқитувчи
Самарқанд давлат университети

Таянч сўзлар: педагогика, анъана, санъат, консерватория, шашмаком, Брайль ёзуви.

Ключевые слова: педагогика, традиция, искусство, консерватория, шашмаком, писатель Брайль.

Key words: pedagogy, tradition, art, conservatory, shashmakom, writer Brail.

халқимиз тарихини ва унинг сермазмун ҳаётини ҳаққоний ақс эттириш учун зарур шароитлар яратилган. Ўзбекистон давлат консерваторияси, Олий мусиқа даргоҳлари, мусиқа ва санъат коллежлари, махсус мусиқа мактабларида анъанавий ижрочилик бўлимларида юзлаб ёшлар мақомларни чуқур ўрганишга интилиб, унинг сирларидан хабардор бўлмоқда. Айниқса, ёқимли мусиқа инсонни янги-янги зафарларга илҳомлантиради ва унинг руҳиятидаги яширин заҳираларни ишга солади. Кўпгина ота-оналар фарзандларининг мусиқа билан шуғулланишлари учун саъй-ҳаракат қилар эканлар, бу билан уларнинг қобилиятлари тараққий этишига кўмаклашадилар. Олимларнинг ўтказган тажрибалари натижасида шу нарса аниқланганки, мусиқа билан шуғулланган боланинг руҳий олами бойийди, ақл-идрок, заковати теранлашади. Мусиқа ва санъат мактабида таҳсил оладиган ўқувчилар ҳам оддий мактабларда таълим оладиган тенгдошларига нисбатан кўпроқ ижобий ҳислатларга эга эканликлари билан ажралиб туришади. Улар сабр-бардошли, босиқ, диққат-эътиборини бир